

مجموعه آثار علامه محمد باقر فاضل
جامعه مدرسه علمیه

جامعه و فرهنگ

لبنان

سید محمد صدر هاشمی

صدرهاشمی، سیدمحمد، ۱۳۳۰ -
 جامعه و فرهنگ لبنان / سیدمحمد صدرهاشمی،
 تهران: انتشارات بین‌المللی الهدی، ۱۳۹۲،
 ۳۲۰ ص.
 مجموعه کتاب‌های جامعه و فرهنگ کشورها،
 ۵-۵۶۳-۴۳۹-۹۶۴-۹۶۸-۱۳۰۰، ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱
 فیما
 لبنان
 ۱۳۹۲، ۲ ص / DSA۰۱
 ۹۵۹۹۲
 ۳۱۶۲۹۲۷

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 فروضت
 شابک
 وضعیت فهرست‌رسانی
 موضوع
 رده بندی کنگره
 رده بندی دیویی
 شماره کتابشناسی

مجموعه کتاب‌های جامعه و فرهنگ کشورها جامعه و فرهنگ لبنان

مرکز مطالعات فرهنگی - بین‌المللی
 سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
 International Cultural Studies Center
 Department of Research & Education Islamic
 Culture & Relations Organization
 Tel: +98 21 88153308
 Email: C.C.I.S @ icro.ir

مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشارات بین‌المللی الهدی
 Alhoda International, Cultural, Artistic
 & Publishing Institution
 مؤسسه الهدی الثقافية والفنية للنشر الدولي
 Tehran - P.O.Box 14155-4363
 www.alhodapublication.ir
 info@alhodapublication.ir
 Tel: +98 21-22211211 - 22206714

نام کتاب: جامعه و فرهنگ لبنان
 نویسنده: سیدمحمد صدرهاشمی
 ناشر: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشارات بین‌المللی الهدی
 نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۲
 شمارگان: ۱۰۰۰
 قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۵-۵۶۳-۴۳۹-۹۶۴-۹۶۸-۱۳۰۰
 نشانی: تهران خیابان شهید لواسانی (فرمانیه) شماره ۱۶۴
 صندوق پستی: ۱۴۱۵۵ ۴۳۶۳
 تلفن: ۲۲۲۰۶۷۱۴ - ۲۲۲۱۱۲۱۱
 فاکس: ۲۲۲۰۶۷۱۴
 کلیه حقوق اثر متعلق به مرکز مطالعات فرهنگی - بین‌المللی
 سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی است.

فهرست اجمالی

فصل اول: کلیات	۲۳
فصل دوم: تاریخ	۲۷
فصل سوم: جامعه	۱۰۱
فصل چهارم: سیاست و حکومت	۱۲۳
فصل پنجم: نظام فرهنگی	۱۵۹
فصل ششم: ادیان و مذاهب	۱۷۹
فصل هفتم: ادبیات	۱۹۲
فصل هشتم: فرهنگ عمومی	۲۱۵
فصل نهم: هنر معاصر	۲۲۹
فصل دهم: نظام آموزشی	۲۴۹
فصل یازدهم: رسانه	۲۷۳
فصل دوازدهم: روابط با جمهوری اسلامی ایران	۲۹۷
منابع فارسی و عربی	۳۱۳

فهرست تفصیلی

فصل اول: کلیات	۲۳
۱. جغرافیای طبیعی	۲۳
۲. جغرافیای انسانی	۲۵
فصل دوم: تاریخ	۲۷
۱. دوران باستان	۲۷
۲. دوران میانی	۳۰
۱-۲. تأثیرات صلیبی بر لبنان	۳۲
۲-۲. لبنان در عهد مملوکی	۳۶
۳. دوران جدید	۴۰
۱-۳. امارت خاندان معن (۱۵۱۶ تا ۱۶۹۷)	۴۰
۲-۳. امارت خاندان شهاب (۱۶۹۷ تا ۱۸۴۱)	۵۴
۳-۳. دو بخش اداری خود مختار (۱۸۴۲ تا ۱۸۵۸)	۶۳
۴-۳. نظام خود مختار متصرفیه (۱۸۶۱ تا ۱۹۱۴)	۶۶

۴. دوران معاصر.....	۶۹
۴-۱. قیومیت فرانسه.....	۶۹
۴-۲. جمهوری لبنان.....	۷۰
۴-۳. میثاق ملی.....	۷۴
۴-۴. استقلال.....	۷۶
۴-۵. جنگ داخلی.....	۸۴
۴-۶. تحولات پس از جنگ.....	۸۹
فصل سوم: جامعه.....	۱۰۱
۱. مقدمه.....	۱۰۱
۲. ارزش های اجتماعی.....	۱۰۳
۳. طبقات و نابرابری های اجتماعی.....	۱۰۴
۴. هویت ملی.....	۱۰۵
۵. نهاد خانواده.....	۱۰۶
۶. وضعیت زنان.....	۱۰۹
۷. وضعیت اقتصادی و معیشتی.....	۱۱۱
۸. ورزش.....	۱۱۶
۹. وضعیت بهداشت و سلامت.....	۱۱۷
۱۰. مهاجرت.....	۱۱۸
فصل چهارم: سیاست و حکومت.....	۱۲۳
۱. شکل و نوع نظام.....	۱۲۳
۲. قانون اساسی.....	۱۲۴
۳. قوه مقننه.....	۱۲۶
۴. قوه مجریه.....	۱۲۷
۵. قوه قضاییه.....	۱۲۹
۶. احزاب سیاسی.....	۱۳۰
۷. تقسیمات اداری و سیاسی.....	۱۴۸

۸. روابط خارجی	۱۵۱
۹. پرچم و سرود ملی	۱۵۳
۱۰. نیروهای مسلح	۱۵۴
فصل پنجم: نظام فرهنگی	۱۵۹
۱. مقدمه	۱۵۹
۲. سازمان‌ها و مؤسسات فرهنگی	۱۶۱
۳. سیاستگذاری فرهنگی	۱۶۷
۴. ترجمه	۱۶۷
۵. صادرات کتاب	۱۶۹
۶. گردشگری بین‌المللی	۱۷۰
۱-۶. آثار تاریخی	۱۷۱
۲-۶. اماکن طبیعی و تفریحی	۱۷۷
فصل ششم: ادیان و مذاهب	۱۷۹
۱. جایگاه و نقش دین در جامعه و سیاست	۱۷۹
۲. طوائف مسیحی	۱۸۰
۳. طوائف مسلمان	۱۸۵
۴. طائفه یهود	۱۹۲
فصل هفتم: ادبیات	۱۹۳
۱. تاریخ ادبیات معاصر	۱۹۳
۲. ادبیات بهنجار	۱۹۵
۳. شعر معاصر	۱۹۷
۴. داستان‌نویسی معاصر	۲۰۳
۵. ادبیات نمایشی	۲۰۸
۶. نقد ادبی	۲۱۱
۷. ادیان مسیحی و ارادت نسبت به پیامبر اسلام (ص) و اهل بیت (ع)	۲۱۳

فصل هشتم: فرهنگ عمومی.....	۲۱۵
۱. آداب و رسوم.....	۲۱۵
۲. مناسبت‌ها، تعطیلات و تفریحات.....	۲۲۱
۳. موزه‌ها.....	۲۲۲
۴. کتابخانه‌های عمومی.....	۲۲۵
فصل نهم: هنر معاصر.....	۲۲۹
۱. مقدمه.....	۲۲۹
۲. تاثیر.....	۲۳۰
۳. سینما.....	۲۳۶
۴. هنرهای تجسمی.....	۲۴۱
۵. موسیقی.....	۲۴۶
فصل دهم: نظام آموزشی.....	۲۴۹
۱. پیشینه تاریخی.....	۲۴۹
۲. نظام آموزشی.....	۲۵۶
۳. آموزش در مقطع دبستان، متوسطه و دبیرستان.....	۲۵۷
۴. آموزش عالی.....	۲۵۸
۵. دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی.....	۲۵۹
۶. کتابخانه‌های دانشگاهی.....	۲۶۶
۷. مراکز پژوهشی غیردانشگاهی.....	۲۶۷
فصل یازدهم: رسانه.....	۲۷۳
۱. مقدمه.....	۲۷۳
۲. روزنامه‌ها و مجلات.....	۲۷۷
۳. رادیو و تلویزیون.....	۲۸۳
۴. اینترنت.....	۲۸۸
۵. کتاب.....	۲۸۸
۶. مراکز نشر.....	۲۹۲
۷. نمایشگاه کتاب.....	۲۹۵

فصل دوازدهم: روابط با جمهوری اسلامی ایران ۲۹۷

۱. پیشینه روابط تاریخی و فرهنگی ۲۹۷

۲. روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ۲۹۹

۳. ایران‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی ۳۰۵

۴. لبنان و انقلاب اسلامی ۳۰۹

منابع فارسی و عربی ۳۱۳

www.ketab.ir

دباجه

در عصر حاضر، روابط فرهنگی کشورها بستری مهم برای بهسازی و ارتقای سطح مناسبات دو جانبه و چند جانبه دولت‌ها و ملت‌ها و تقویت روند صلح و همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی محسوب شده و از جایگاهی ویژه در سیاست خارجی هر کشور برخوردار است. این موضوع در دیپلماسی عمومی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نیز، با توجه به رسالتی که این نظام به موجب قانون اساسی و آرمان‌های امام راحل^(ع) در عرصه بین‌المللی بر عهده دارد، اهمیت ویژه‌ای یافته است. انجام این مسئولیت خطیر می‌تواند با بهره‌گیری از راهکارهایی همچون توسعه تعاملات فرهنگی و هنری، گسترش همکاری‌های علمی و دانشگاهی، افزایش ارتباطات اجتماعی و رسانه‌ای و تعمیق مناسبات تمدنی و معنوی تحقق یابد.

با عنایت به تفاوت شرایط کشورها از حیث راهبردها، اهداف و شرایط فرهنگی و اجتماعی، بدیهی است که برنامه‌ریزی روابط

در پایان، برخود لازم می‌دانم از زحمات و تلاش‌های ارزشمند
جناب آقای دکتر محمد رضا دهشیری، معاون محترم پژوهشی و
آموزشی، جناب آقای فرهاد پالیزدار، رئیس محترم مرکز مطالعات
فرهنگی بین‌المللی و جناب آقای عبدالرضا سیفی معاون محترم
آن مرکز که سهم عمده‌ای در تحقق این مهم داشته‌اند صمیمانه
سپاسگزاری و قدردانی نمایم.

دکتر محمد باقر خرمشاد

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

مقدمه مؤلف

لبنان امروز تا پیش از جنگ جهانی اول با نام جبل لبنان شناخته می‌شد. این نام صرفاً به بخش شمالی کوهستانی غرب بلاد الشام در کناره شرقی دریای مدیترانه اطلاق می‌گشت. منطقه‌ای که بیشترین جمعیت آن را مسیحیان مارونی تشکیل می‌دادند.

بخش‌های جنوبی این منطقه کوهستانی، جبل الشوف یا جبل الدروز نام داشت که محل سکونت درزی‌ها بود. با مهاجرت گروه‌هایی از مسیحیان مارونی از شمال به جنوب در قرون هفدهم و هجدهم، این نام به تدریج فراگیر شد و بر هر دو منطقه شمالی و جنوبی اطلاق گشت.

نام جبل لبنان تا پیش از سال ۱۸۶۱ که نظام حکومتی خودمختار متصرفیه با حمایت و نظارت بین‌المللی در این سرزمین تشکیل شد، مفهومی محدود و کاربردی محلی داشت و پس از آن بود که با

مفهوم سرزمین و نظام اداری خاص، دارای کاربردی بین‌المللی در محدوده سرزمین‌های سوریه شد. پس از پایان جنگ جهانی اول و استقرار نظام قیمومیت فرانسه در جبل لبنان، با انضمام بخش‌هایی از ولایت‌های سابق عثمانی شامل بیروت، بقاع، صور، صیدا و طرابلس، عنوان لبنان بزرگ بر سرزمین جدید گذاشته شد. سرانجام در سال ۱۹۲۶، در حالی که این سرزمین همچنان تحت قیمومیت فرانسویان بود، جمهوری لبنان تولد یافت. در سال‌های پرآشوب جنگ جهانی دوم که فرانسه تحت اشغال نیروهای نازی بود، استقلال لبنان از فرانسه اعلام و از سال ۱۹۴۳ کشور مستقل لبنان بر صحنه جغرافیا ظاهر شد.

اگر مهم‌ترین مؤلفه‌های تشکیل دهنده یک دولت ملت را زبان، تاریخ، مذهب، فرهنگ و باورهای مشترک بدانیم، می‌توانیم بگوییم برآمدن کشور لبنان بیش از آن که تحت تأثیر این مؤلفه‌ها بوده باشد از مؤلفه‌هایی مانند فروپاشی امپراتوری عثمانی، اراده بین‌المللی و ابتکار فرانسویان متأثر شده است. از این روست که، بسیاری بر آنند تشکیل این کشور مولود طبیعی فرایند شکل‌گیری دولت ملت نبوده و لذا از همان آغاز یک جمهوری متزلزل بوده است (درایسدل و ...، ۱۳۶۹، ۲۶۶). از آنجا که در بین بیشتر لبنانی‌ها تفاهم بر سر مفهوم هویت ملی و تاریخ این سرزمین وجود ندارد و اولویت افراد پیش از هر چیز، خانواده و طایفه است، سخن گفتن از وحدت ملی یا منافع ملی، مشکل می‌نماید. چنین است که این سرزمین حتی در دهه‌های پس از استقلال، کمتر شاهد دوره‌های ثبات و آرامش طولانی مدت بوده است. البته تأثیر عوامل خارجی در ناآرامی‌ها و بحران‌های این کشور

مانند بحران سال ۱۹۵۸ و جنگ داخلی ۱۵ ساله که این کشور را تا مرز فروپاشی کشاند، غیرقابل انکار است.

بحران‌ها و درگیری‌های خشونت‌بار خونین در این سرزمین به ویژه در دوران معاصر علی‌رغم وجود طوائف دینی و مذهبی متعدد، به ندرت علل دینی و مذهبی داشته و بیشتر به اهداف و منافع سیاسی و تناقضات اجتماعی طرف‌های درگیر مرتبط بوده است. با این همه، این سرزمین کوچک، در دوره‌هایی هر چند نه چندان طولانی، بار آرامش نسبی نیز بی‌بهره نبوده است، این آرامش معمولاً در پی توافق بختگان سیاسی اجتماعی یا رهبران و نمایندگان طوائف مذهبی حاصل آمده است.

نگارنده در فصل‌های دوازده‌گانه کتاب حاضر سعی داشته است تا با بهره‌گیری از منابع موثق در دسترس و نیز اطلاعات میدانی، ضمن ارائه گزارشی تفصیلی از تاریخ این سرزمین، با کنکاش در روند تحولات سیاسی اجتماعی پس از استقلال، اطلاعات مستندی در بخش‌های اجتماعی، سیاسی، ادبیات و مذهب، فرهنگ و ادبیات، هنر، آموزش، رسانه و نیز روابط با جمهوری اسلامی ایران و مآلاً شناختی نسبی از این کشور کوچک خاورمیانه را در اختیار خواننده قرار دهد.

سید محمد صابری هاشمی

دی ماه ۱۳۹۱ - تهران

